

УДК 378.147

Л. І. Бондарєва,
кандидат педагогічних наук

НАУКОВІ ПІДХОДИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто вплив науки на формування педагогічних цілей і завдань у вищій школі. Визначено, що навчання у вищій школі має сформувавши у фахівців документно-інформаційних комунікацій основи сучасного наукового знання, зорієнтованого на потреби життя й виробництва, яке забезпечило б можливість активної і творчої участі молодій людині в громадській і виробничій діяльності.

Ключові слова: наука, освіта, професійні уміння та навички, професійна підготовка, фахівці документно-інформаційних комунікацій.

Постановка проблеми. Одним із найефективніших засобів адаптації людей до сучасного життя є освіта як організований педагогічний процес наукового пізнання, розвитку, спілкування і творчості. Науковий підхід в освіті орієнтований на майбутнє і пов'язаний з підготовкою фахівців до використання методів прогнозування, моделювання, проектування в житті та професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальні питання, пов'язані з розвитком наукових умінь і навичок студентів та наукової майстерності викладачів вищої школи, представлені у дослідженнях вчених (А. М. Алексюк, С. У. Гончаренко, І. П. Підласий, П. М. Олійник). Вчені розглядають різні питання цієї проблематики. Але всі погоджуються з думкою, що на сучасному етапі розвитку суспільства важливо приділяти увагу зв'язку науки і професійної педагогіки, аргументації статусу методики

як науки, пошуку та діалогу в процесі розв'язання фундаментальних та прикладних життєво важливих проблем у науці, культурі і суспільстві.

Тому **метою нашого дослідження** є вивчення педагогічних умов формування у майбутніх фахівців документно-інформаційних комунікацій наукових умінь і навичок їх професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Бурхливий розвиток науки впродовж останніх десятиліть, стан і темпи розвитку сучасного виробництва справили великий вплив на формування педагогічних цілей і завдань у вищій школі. Стан і темпи розвитку науки й виробництва нині потребують, щоб навчання у вищій школі глибоко розкривало сутність і зміст усталених принципів сучасної науки, формувало активне володіння цими принципами. Важливо показати фундаментальні закони науки в дії, дати правильне розуміння матеріального світу в його єдності й розмаїті, а також уявлення про джерела знань і шляхи встановлення законів науки.

Одним з напрямів діяльності сучасного підприємства, який потребує серйозного наукового обґрунтування є документно-інформаційні системи. Вони забезпечують сучасну організацію документних потоків, технічні засоби оброблення внутрішньої і зовнішньої документації, проведення експертизи та оцінки ефективності діяльності суб'єктів ринкових відносин з позиції доцільності та достатності інформаційного забезпечення, впровадження документно-інформаційних систем, вести пошук і аналітико-синтетичну переробку інформації. Задовольнити ці потреби можливо шляхом підготовки кваліфікованих фахівців, здатних здійснювати економічну, аналітичну, організаційно-управлінську та науково-дослідну діяльність на належному професійному рівні.

Особливо важливим для навчання у вищій школі є максимальний розвиток наукових умінь майбутніх фахівців самостійно застосовувати основні принципи і закони в практичній діяльності та бачити дію цих принципів у нових відкриттях і досягненнях

техніки. Відтак на всіх рівнях професійної освіти йде процес переосмислювання цінності людських ресурсів, вимог до наукової компетентності працівника, його готовності до праці в сучасних умовах [4].

Зазначимо, що досягти таких результатів навчання у вищій школі можливо за умови тісного зв'язку між наукою, теорією і практикою.

Основними елементами професійної освіти є: знання, способи діяльності (уміння і навички), творча пошукова діяльність, емоційно-вольова вихованість.

Знання — це засвоєння окремих систематизованих понять, закономірностей про явища і предмети об'єктивного світу. Узагальнення досвіду, набутого людством, висвітлюється у науці. Засвоєння знань забезпечує формування світогляду студентів і озброює їх методологічним підходом до пізнавальної діяльності та практичної діяльності. Система знань спеціальних предметів визначається такими видами [5]:

- науковими (дані відповідної науки, на яких базується навчальний предмет);
- історично-науковими (еволюція ідей, теорій, понять, законів, шляхи відкриття тощо);
- філософськими (уявлення про матерію, її первинність, форми існування, пізнання світу);
- логічними (необхідні для повноцінного засвоєння наукових знань і розвитку логічного мислення);
- між предметними (відображення у навчальній інформації між наукових зв'язків);
- оцінювальними (фіксують ціннісне відношення людини і навколишньої діяльності до об'єкта дослідження, сприяють емоційно-вольовій вихованості).

Способи діяльності — це уміння й навички, що можуть бути загальнонауковими, професійними, спеціальними, а з погляду психології — сенсорними, моторними та інтелектуальними. До інтелектуальних умінь та навичок належать: конспектування,

анотування, робота з довідковою літературою, написання тез, рецензій, складання нескладних проектів.

Творчо-пошукова діяльність забезпечує підготовку до розв'язання нових проблем, завдань до яких відносяться [5]:

- використання знань і умінь у нестандартних ситуаціях;
- бачення нової проблеми у звичайних умовах;
- нової функції об'єкта;
- самостійне комбінування відомих способів діяльності;
- використання принципово нових способів розв'язання завдань та проблем.

Емоційно-вольова вихованість визначається оцінювально-емоційним відношенням до навколишньої дійсності і характеризуються оцінювальними знаннями, нормами відношення до світу. Зміст навчального предмета – це система знань, умінь та навичок, поєднаних з творчою діяльністю та емоційно-вольовою вихованістю студентів.

Наука містить фактичні знання, здобуті емпіричним шляхом, і теоретичні, які є результатом узагальнення наукових досліджень (закони, гіпотези).

Саме професійне життя сприяло створенню науки, що досліджує проблеми навчально-виховного процесу. Зокрема, діяльність педагога і діяльність студента — безпосередніх учасників цього дійства. Ця наука — методика. Вона постійно розвивається, швидко реагує на зміни в суспільстві, шукає нових, найдосконаліших форм і методів, за допомогою яких можна донести знання до молодої людини [2]. Завдання методики містять три основні компоненти: для чого навчати? чому навчати? як навчати?

Головне завдання методики як науки — вибрати з відповідних галузей знань доступні для студентів положення, які треба ввести до навчального предмета чи курсу, обґрунтувати необхідність вивчення, визначити засоби і методи навчання, що забезпечать їх засвоєння [2]. Кожна навчальна дисципліна відображає не лише напрями науки, а й певні галузі — математичну, технічну, мовну, історичну, географічну, економічну, правову то-

що, які в сукупності становлять «загальну професійну культуру». Тому зміст навчальних дисциплін за спеціалізацією «Документознавство та інформаційна діяльність» має свої характерні особливості. Розглянемо їх.

Існують різні визначення поняття «документознавство», проте жодне з них не стало загальноприйнятим. І це цілком зрозуміло, адже «документознавство» — термін багатоаспектний, такий, що торкається різноманітних сторін документа і документно-комунікаційної діяльності — явищ не менш складних і багатопланових. Тому цьому терміну важко дати однозначне визначення, а тим більше — дефініцію.

Документознавство — це наука про документ і документно-комунікаційну діяльність. Це наукова дисципліна, що вивчає закономірності створення і функціонування документів та розробляє принципи побудови документно-комунікаційних систем і методи їх діяльності [3].

Документознавство досліджує документ як джерело інформації і засіб соціальної комунікації. Це комплексна наука про документ і документно-комунікаційну діяльність, що вивчає в історичному, сучасному і прогностичному планах процеси створення, поширення і використання документних джерел інформації у суспільстві.

Документознавство вивчає специфіку документів як речовинних виробів і зафіксованої на них інформації, досягнення в області класифікації і типологізації документів, а також закономірності, виявлені при дослідженні процесу еволюції документа, формування сучасних документних потоків і масивів.

На підставі зазначеного вище, система професійної підготовки студентів передбачає виконання наступних функціональних задач у межах документно-інформаційних систем:

– менеджмент документно-інформаційних систем (координація, управління та інтеграція інформаційної діяльності; стратегічне планування інформаційних технологій, інформаційних ресурсів і систем; управління ресурсами);

– інформаційні технології (управління інформаційними технологіями; автоматизація офісних робіт; контроль за обробкою інформації, захист даних та інформації);

– документальна інформація (визначення політики, планування та управління інформацією для організації; управління документно-інформаційними системами; аналіз інформаційних потреб і забезпечення обслуговування споживачів);

– комунікації (управління комунікаціями та інформаційними потоками в організації; розроблення та інтеграція комунікаційних мереж; консультації керівників організації з питань інформаційної діяльності, інформаційних систем і ресурсів).

Виходячи з цих особливостей, методика викладання майбутнім фахівцям документно-інформаційної комунікації рідної та ділової мови, діловодства, математики, спеціальних професійних, інформаційних, економічних і юридичних дисциплін, економіки, менеджменту, права орієнтує викладача на те, як розкрити студентам таємниці довкілля, зачарувати красою технологій комунікацій, навчити їх майстерному володінню рідної мови, донести закони науки, менеджменту та підприємництва.

Вивчаючи навчальні дисципліни, студенти засвоюють компоненти, які відповідають сфері документознавства, формують професійну культуру і характерні риси для цієї форми життєдіяльності людей у різних сферах — професійну, комунікативну, дозвільну, поведінкову та наукову тощо [1].

Враховуючи наукову компоненту навчальних дисциплін, можна її визначити у кваліфікаційній характеристиці зі спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність», яка вказує, що майбутній спеціаліст має [3]:

– бути підготовленим до активної творчої професійної та соціальної діяльності;

– оволодівати новими знаннями;

– вільно володіти державною мовою;

– уміти оцінювати історичні та сучасні проблеми;

– володіти професійними знаннями, навичками економічного і управлінського мислення та ділового спілкування;

- мати високі моральні якості;
- бути взірцем у дотриманні державної трудової дисципліни;
- володіти загальною і юридичною культурою.

Якщо спеціаліст-документознавець стає викладачем вищої школи, то крім зазначеного він має:

- досконало знати методичні особливості елементів дидактичної системи, навчальний предмет, який він викладає;
- володіти методикою навчання предмета; знати педагогіку (дидактику), психологію, педагогічну майстерність, передові педагогічні технології;
- володіти оптимальним вибором елементів дидактичної системи [5].

Зазначимо, що в цьому випадку принцип науковості в діяльності викладача стає одним з найважливіших принципів дидактики, застосування якого забезпечує оволодіння студентами званнями, сприяє формуванню наукового світогляду.

Таким чином, у підготовці фахівців з документознавства та інформаційної діяльності важливим є набуття якостей навчання спеціальних дисциплін та педагогічної майстерності викладачів, в основу яких покладено вміння застосування наукових досліджень.

Висновки. Проведене дослідження довело, що навчання у вищій школі має сформувати у студента основи сучасного наукового знання, зорієнтованого на потреби життя й виробництва, що забезпечило б можливість активної і творчої участі молоді людини в громадській та виробничій діяльності.

Подальшого наукового дослідження потребують питання, які пов'язані з розвитком педагогічної майстерності викладача вищої школи, для можливості зробити його працю творчою, озброєною педагогічною методологією і методикою навчання. Оскільки лише методологічне і теоретичне розв'язання навчально-виховних проблем розкриває принципові засади багатогранної педагогічної діяльності, які підказують правильні шляхи і способи професійної підготовки майбутніх фахівців з документознавства на науковій основі та формування у них наукового світорозуміння.

В статье рассмотрено влияние науки на создание педагогических целей и задач в высшей школе. Определено, что обучение в высшее школе формирует у специалистов документно-информационных коммуникаций основы современного научного знания. Оно направлено на нужды жизни и производства, что обеспечивает возможность активного и творческого участия молодого человека в общественной и производственной деятельности.

Ключевые слова: наука, образование, профессиональная подготовка, профессиональные умения и навыки, специалисты документно-информационных коммуникаций.

The influence of a science on creation of the pedagogical purposes and problems in the higher school is considered in this article. It is defined that training in the higher school forms at experts of communication technologies of a basis of modern scientific knowledge. They are focused on prospect and connected with preparation of experts for use of methods of forecasting, modelling, and designing in a life and professional work.

Pedagogical conditions of vocational training of the future experts in the higher school are defined by system of scientific and pedagogical and учебно-methodical skill of transfer of theoretical knowledge of special subjects (scientific, historic-scientific, philosophical, logistical, intersubject, estimated), working off of ways of activity — skills (general scientific, professional, special, intellectual) professional work in sphere of communication technologies.

In system of the higher school there is a one of the major problems is a process of studying of pedagogical conditions in the formation at the future experts of communication activity of scientific skills of their professional work.

Some attention to general scientific skills of experts in sphere of communication activity among which creative-search kinds of activity are allocated is paid in article: use of knowledge and abilities in non-standard situations; vision of a new problem in usual conditions; an in-

dependent combination of known ways of activity; use of essentially new ways of the decision of tasks and problems.

In a research material it is proved, that quality of vocational training of the future experts of communication technologies is provided with a correct choice of ways and methods of training which define scientific ability of mastering of theoretical and practical training, and also active and their creative participation in public and industrial activity at the enterprise.

Key words: a science, education, professional training, professional skills and conditions, experts of the documentary-information communications.

Список літератури

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки. — К., 1998. — 190 с.
2. Алексюк А. А. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія / А. А. Алексюк. — К., 1998. — 256 с.
3. Беспяньська Г. В. Діловодство: Навч. посіб. для дистанційного навчання: У 2 ч. — Ч. 1. — К.: Університет «Україна», 2004. — 64 с.
4. Дидактика средней школы / Под ред. Н. М. Скаткина. — М., 1982.
5. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької роботи. — К., 2002. — 178 с.

Отримано 28.01.2013 р.